

## I. EDITORIAL

# „DETERMINAREA SUBIECTIVĂ” A JURISDICȚIEI COMPETENTE. REGIMURILE MATRIMONIALE ȘI PARTENERIATELE ÎNREGISTRATE



Prof. univ. dr. Călina Jugastru  
Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu  
Facultatea de Drept

### Abstract

Both the law applicable to the legal relation and the court which has jurisdiction can be determined through mediation, by parties' will. The two European Regulations, in the field of matrimonial regimes and of the patrimonial effects of the registered partnerships, continue the legislative work of amplifying the role granted to parties' will, in family private international law.

The European texts provide for the express and limiting conditions, which make possible the subjective determination of the court which has international jurisdiction in respect of the matter. The most important way is to choose the forum, which reveals the legislator's intention to relate the jurisdiction and the applicable law. The other two modalities are the conventional extension of competence and the unilateral designation of the competent forum.

**Keywords:** Regulation (EU) 2016/1103, Regulation (EU) 2016/1104, international jurisdiction, the will of the parties, subjective determination

## 1. Preliminarii

### 1.1. Terminologie

„Determinare subiectivă” este o terminologie care, în relațiile private internaționale, este utilizată pentru stabilirea legii aplicabile, prin voința părților (sau prin voința autorului). În ce privește *legea aplicabilă* raporturilor juridice cu element de extraneitate, determinarea subiectivă (sau determinarea prin manifestare de voință) este una dintre modalitățile prin care *lex causae* poate fi stabilită (cealaltă

modalitate este determinarea obiectivă, prin intermediul cronologiei legale obligatorii).

Totuși, din punctul de vedere al intervenției voinței în stabilirea jurisdicției competente, „determinarea subiectivă” joacă același rol. Este – la fel ca în cazul legii aplicabile – una dintre modalitățile prin care voința părților concurează la stabilirea instanței judecătorești competente să soluționeze litigiul cu element străin. „Determinarea subiectivă” a jurisdicției nu este însă modalitatea principală, în ierarhia nivelurilor competenței reglementate de cele două regulamente. În schimb, din perspectiva legii aplicabile, voința părților are rol primordial, iar localizarea obiectivă este subsidiară, pentru regimuri matrimoniale și pentru parteneriate.

A doua modalitate de stabilire a jurisdicției competente este (în mod asemănător legii aplicabile), independentă de voința părților. Modalitățile prin care se ajunge la jurisdicția competentă implică mai multe criterii, iar factorii de legătură sunt variați. Zona conflictelor de jurisdicții este departe de a fi unitar reglementată, în dreptul european. De la Bruxelles I revizuit (Regulamentul (UE) nr. 1215/2012), la regulamentele sectoriale, se pot constata niveluri diferite de competență, puncte de legătură diferite și, în consecință, un rol diferit al voinței părților.

## 1.2. Regulamentele „regimuri matrimoniale” și „parteneriate înregistrate”

În regulamentele europene care au ca obiect regimurile matrimoniale și parteneriatele, ecuația de determinare a competenței jurisdicționale<sup>1</sup> este mai complicată decât stabilirea legii aplicabile raportului juridic. Prima preocupare a legiuitorului a fost corelarea celor două Regulamente adoptate în anul 2016 cu alte acte normative (elaborate pe alte paliere ale vieții de familie), așa încât să rezulte un set (pe cât posibil) complet de soluții pentru raporturile de familie cu element străin. Prevenirea fraudei în determinarea jurisdicției este, de asemenea, una dintre prioritățile efortului de legiferare.

Voința părților este, așadar, un liant al conflictelor de legi și al conflictelor de jurisdicții. Rolul său este mai pregnant în conflictele de legi, dar este vizibil și în

---

<sup>1</sup> În sens larg, „competența” reprezintă aptitudinea recunoscută de lege organelor cu atribuții jurisdicționale de a soluționa anumite litigii sau cereri. Se bucură de competență nu numai instanțele de judecată, dar și alte organe cărora le sunt conferite prerogative jurisdicționale. Într-un sens mai restrâns, „competența” este aptitudinea instanțelor de judecată de a soluționa anumite litigii sau de a rezolva anumite cereri (a se vedea, I. Leș, *Tratat de drept procesual civil*, Volumul I, *Principii și instituții. Judecata în fața primei instanțe*, Editura Universul Juridic, București, 2014, p. 286. Pentru alte definiții, V.M. Ciobanu, *Tratat teoretic și practic de procedură civilă*, Volumul I, *Teoria generală*, Editura Național, București, 1996, p. 371; M. Tăbărcă, *Drept procesual civil, Vol. I – Teoria generală*, Editura Universul Juridic, București, 2013, p. 486; A. Tabacu, *Drept procesual civil*, ediția a VI-a, Editura Universul Juridic, București, 2011, p. 122).

stabilirea competenței jurisdicționale internaționale. În cazul din urmă, determinarea subiectivă a instanței este relativ „îngrădită” de cerințe stricte și nu beneficiază de primat.

Avem în vedere, în cele ce urmează, particularitățile determinării subiective a jurisdicției, în materia regimurilor matrimoniale și a parteneriatelor înregistrate. Cele două Regulamente se alătură actelor normative europene care stabilesc jurisdicția competentă în două modalități: pe baza voinței părților (subiectiv) și obiectiv (recurgând la alte elemente de legătură decât voința).

În prim-plan sunt *procedurile conexe*, care presupun asocierea aspectelor de regim matrimonial cu alte probleme (divorț, anularea căsătoriei, succesiune), care fac obiectul altor regulamente europene<sup>2</sup>. Apoi, este reglementată *ierarhia punctelor de legătură*, pentru stabilirea competenței, în acele cazuri în care procedurile conexe nu sunt operaționale. În anumite condiții, părțile pot încheia o *convenție atributivă de competență*. Situațiile de denegare de dreptate se rezolvă prin intermediul *forum necessitatis*, astfel că, este permis unei instanțe judecătorești dintr-un stat membru, în cazuri excepționale, să se pronunțe cu privire la un regim matrimonial/cu privire la efectele patrimoniale ale unui parteneriat înregistrat care prezintă o legătură strânsă cu un stat terț<sup>3</sup>.

### 1.3. Determinarea jurisdicției și determinarea *lex causae* prin voința părților

„Determinarea subiectivă” a jurisdicției este în legătură directă cu determinarea legii aplicabile. Este evidentă intenția legiuitorului de a cantona, sub aceeași suveranitate etatică (adică, într-un areal restrâns), atât legea care guvernează

---

<sup>2</sup> Regulamentele „regimuri matrimoniale” și „parteneriate înregistrate” se corelează cu alte instrumente europene de drept internațional privat, inclusiv în ceea ce privește competența jurisdicțională (pentru detalii, a se vedea, C. Grieco, *The role of party autonomy under the Regulations on matrimonial property regimes and property consequences of registered partnerships: some remarks on the coordination between the legal regime established by the new regulations and other relevant instruments of european private international law*, în *Cuadernos de Derecho Transnacional*, vol. 10, nr. 2/2018, p. 468-469).

<sup>3</sup> Competența jurisdicțională internațională, în cele două Regulamente, este organizată pe niveluri, iar voința părților nu constituie principalul punct de legătură (așa cum este cazul legii aplicabile regimurilor matrimoniale și efectelor patrimoniale ale parteneriatelor înregistrate). Analiza prevederilor legale referitoare la competență relevă o viziune aparte a legiuitorului european. S-a afirmat, în doctrină: „L'esprit qui anime les deux règlements est le même et tient à un double objectif. D'une part, il existe une volonté très nette d'assurer une certaine centralisation des procédures devant un seul tribunal, si possible en favorisant une continuité entre le *for* et le *jus*, c'est-à-dire en conduisant à ce que le juge compétent applique sa propre loi nationale. D'autre part, il est aussi recherché une cohérence entre ces nouvelles règles de compétence et celles déjà prévues dans d'autres instruments proches comme le règlement « Bruxelles II bis » intéressant la compétence en matière de séparation des couples ou encore le règlement « Successions ». Force est alors de constater que si le premier objectif est atteint malgré la multiplicité des fors proposés, tel n'est pas nécessairement le cas du second!” (C. Nourissat, M. Revillard, *Règlements européens du 24 juin 2016 sur les régimes matrimoniaux et les effets patrimoniaux des partenariats enregistrés*, în *Deffrénois*, nr. 17/15.09.2016, p. 878 și urm.).

bunurile soților sau partenerilor, cât și competența soluționării litigiului cu element internațional.

Relația jurisdicție – lege aplicabilă este optim pusă în evidență în cazul alegerii forului. Dintre cele trei ipoteze în care intervine voința părților<sup>4</sup> (alegerea forului, prorogarea convențională de competență, desemnarea unilaterală a forului competent), alegerea forului (conform art. 7 din fiecare regulament) este „dreptul comun” în materia determinării subiective a jurisdicției competente.

a. *Jurisdicția competentă și determinarea subiectivă a legii regimului matrimonial sau parteneriatului înregistrat.* Prima legătură pe care o impun textele legale privește instanțele eligibile. Părțile au posibilitatea de a recurge numai la instanțele judecătorești ale statului care oferă și *lex causae*. Operează prezumția că părțile care au recurs la legea unui anumit stat, pentru regimul lor matrimonial ori pentru parteneriat, au înțeles ca instanțele judecătorești ale statului respectiv să fie competente și pentru tranșarea litigiului generat de aspectele de regim matrimonial sau de parteneriat.

b. *Jurisdicția competentă și determinarea obiectivă a legii raportului juridic.* Se poate prezuma că, dacă părțile nu au desemnat legea regimului matrimonial sau parteneriatului, competența jurisdicțională rămâne în perimetrul autorității naționale a cărei lege se aplică, în urma determinării obiective.

c. *Jurisdicția competentă și locul încheierii căsătoriei, respectiv locul constituirii parteneriatului înregistrat (conform art. 22 alin. 1), locul înregistrării parteneriatului [potrivit art. 26 alin. 1 din Regulamentul (UE) 2016/1103].* Ultima variantă menționată de lege (fără să fie ultima variantă posibilă, în ordinea aplicării) privește factori de legătură statici, care nu ridică probleme de determinare: locul unde a fost celebrată căsătoria, locul unde a fost înregistrat parteneriatul etc.

## 2. Alegerea forului (art. 7 din fiecare Regulament)

### 2.1. Determinarea jurisdicției competente internațional

Ambele Regulamente europene conțin prevederi referitoare la **alegerea forului**. Rațiuni de previzibilitate și de securitate juridică, susțin posibilitatea recunoscută părților de a alege jurisdicția competentă. Manifestarea de voință, în limitele trasate de cele două acte normative, conduce la desemnarea instanței judecătorești care va soluționa litigiul cu element de extraneitate.

<sup>4</sup> A se vedea, cu privire la cele trei cazuri de determinare a competenței prin voința părților, J.-B. Donnier, *Les champs ouvertes à la volonté des parties par les règlements européens du 24 juin 2016*, în I. Barrière-Brousse, G. Lardeux (sous la direction de), *Le patrimoine des couples internationaux saisi par le droit de l'Union Européenne: les règlements européens du 24 juin 2016*, Presses Universitaires d'Aix-Marseille, 2018, p. 38.

Textele celor două Regulamente sunt asemănătoare și conferă exclusivitate de competență jurisdicției alese de părți (dintre instanțele menționate în setul legal). Diferențe există sub aspectul unora dintre punctele de legătură luate în calcul pentru determinarea legii aplicabile (și implicit, pentru determinarea instanței competente, conform art. 7 alin. 1 teza 1). Deosebiri sunt explicabile, întrucât factorii de legătură sunt caracteristici instituțiilor respective (căsătorie, parteneriat). În materia regimurilor matrimoniale, se apelează la *lex loci celebrationis*, iar pentru efectele patrimoniale ale parteneriatelor înregistrate, la locul constituirii parteneriatului înregistrat/locul înregistrării parteneriatului.

Alegerea forului este reglementată, după cum urmează, în cele două acte normative:

*Regimurile matrimoniale:* „(1) În cazurile care intră sub incidența articolului 6, părțile pot conveni ca instanțele judecătorești din statul membru a cărui lege este aplicabilă în temeiul articolului 22 sau al articolului 26 alineatul (1) litera (a) sau (b) sau instanțele judecătorești din statul membru în care s-a încheiat căsătoria să fie competente în mod exclusiv pentru a se pronunța în materia regimului lor matrimonial. (2) Acordul menționat la alineatul (1) se redactează în scris, se semnează și se datează de către părți. Orice comunicare sub formă electronică care permite consemnarea durabilă a acordului este considerată echivalentă formei scrise” (art. 7 din Regulamentul (UE) 2016/1103).

*Efectele patrimoniale ale parteneriatelor înregistrate:* „(1) În cazurile care intră sub incidența articolului 6, părțile pot conveni ca instanțele judecătorești din statul membru a cărui lege este aplicabilă în temeiul articolului 22 sau al articolului 26 alineatul (1) sau instanțele judecătorești din statul membru în temeiul legii căruia s-a constituit parteneriatul înregistrat să fie competente în mod exclusiv pentru a se pronunța cu privire la efectele patrimoniale ale parteneriatului lor înregistrat.

(2) Acordul menționat la alineatul (1) se redactează în scris, se semnează și se datează de către părți. Orice comunicare sub formă electronică care permite consemnarea durabilă a acordului este considerată echivalentă formei scrise” (art. 7 din Regulamentul (UE) 2016/1104).

Câteva precizări, în raport cu art. 7 din fiecare Regulament:

a. *destinatara alegerii forului poate fi doar instanța judecătorească dintr-un stat membru.* Mai departe, nu oricare dintre statele membre poate oferi instanța competentă, ci doar acel stat membru ale cărui instanțe îndeplinesc cerințele legale [de exemplu, în contextul Regulamentului (UE) 2016/1104, nu poate fi aleasă decât instanța unui stat a cărui *lex causae* reglementează efectele patrimoniale ale parteneriatelor înregistrate];

b. *variantele forului competent sunt expres și limitativ prevăzute de lege.* În cazul regimurilor matrimoniale, setul este compus din patru opțiuni, iar pentru efectele patrimoniale ale parteneriatelor înregistrate sunt disponibile trei opțiuni.

**Pentru regimurile matrimoniale,** alegerea forului poate viza:

- *instanțele judecătorești din statul membru a cărui lege este aplicabilă în temeiul articolului 22.* Textul menționat are ca destinație alegerea/modificarea legii aplicabile, prin voința soților sau a viitorilor soți. Cu alte cuvinte, competența internațională aparține instanțelor din statul membru a cărui lege guvernează regimul matrimonial, în temeiul determinării subiective. În această primă ipoteză legală, cei doi factori de legătură (reședința obișnuită și cetățenia) dau expresie mai multor variante ale *lex causae*;

- *instanțele judecătorești din statul membru a cărui lege este aplicabilă în temeiul art. 26 alin. 1 lit. a sau b.* Este o variantă aplicabilă atunci când legea regimului matrimonial nu a fost determinată prin manifestarea de voință a părților, ci în mod obiectiv, prin cascada legală. În această variantă, soții sau viitorii soți nu au la dispoziție decât două puncte de legătură, reprezentate de reședința obișnuită și de cetățenie; fiecare dintre cele două puncte de legătură pune în valoare câte o singură posibilitate de lege aplicabilă regimului matrimonial;

- *instanțele judecătorești din statul membru în care s-a încheiat căsătoria.* Elementul de legătură nu ridică dificultăți de identificare a instanței competente. „Locul încheierii căsătoriei” este un punct de legătură invariabil, care nu poate fi schimbat, în conținutul normei juridice.

**Pentru efectele patrimoniale ale parteneriatelor înregistrate,** sunt eligibile (alternativ):

- *instanțele judecătorești din statul membru a cărui lege este aplicabilă în temeiul articolului 22.* Acest din urmă text reglementează legea aplicabilă efectelor patrimoniale ale parteneriatului, cu trei posibilități de alegere (legea statului în care partenerii sau viitorii parteneri sau unul dintre ei își au (are) reședința obișnuită în momentul încheierii acordului; legea unui stat a cărui cetățenie este deținută de către oricare dintre parteneri sau viitorii parteneri în momentul încheierii acordului; legea statului în temeiul căreia s-a constituit parteneriatul înregistrat);

- *instanțele judecătorești din statul a cărui lege este aplicabilă în temeiul art. 26 alin. 1.* Părțile pot încheia convenția atributivă de competență, chiar dacă nu s-a procedat la determinarea subiectivă a legii parteneriatului. Determinarea obiectivă a *lex causae* se sprijină pe art. 26 alin. 1, care prevede aplicarea legii statului de înregistrare a parteneriatului. Prin urmare, instanța competentă (alternativ, conform art. 7) poate fi instanța statului pe al cărui teritoriu s-a înregistrat parteneriatul;

- *instanțele judecătorești din statul membru în temeiul legii căruia s-a constituit parteneriatul înregistrat.* Art. 7 alin. 1 prevede că, cea de a treia posibilitate, constă în atribuirea competenței în favoarea instanțelor statului în care s-a constituit parteneriatul înregistrat. Această variantă era deja inclusă în setul opțiunilor puse la dispoziție de art. 22 alin. 1 din Regulament;

c. *competența rezultată din alegerea forului este o competență exclusivă*. Exclusivitatea competenței este expres prevăzută în ambele Regulamente.

## 2.2. Domeniul manifestării de voință a părților

Instanțele judecătorești care pot fi desemnate prin acordul părților sunt cele menționate de art. 7 alin. 1 din fiecare Regulament.

Corelarea art. 7 alin. 1 cu art. 22, art. 26 alin. 1 lit. a) și b) din **Regulamentul (UE) 2016/1103** conduce la următoarele instanțe competente alternativ:

- *dacă părțile au ales (pentru regimul matrimonial) legea statului în care soții sau viitorii soți sau unul dintre ei își au (are) reședința obișnuită încheierii acordului, sunt competente instanțele judecătorești ale acestui stat (art. 7 alin. 1, art. 22 alin. 1 lit. a);*

- *dacă părțile au ales (pentru regimul matrimonial) legea statului a cărui cetățenie e deținută de către oricare dintre soți sau viitorii soți, în momentul încheierii acordului, sunt competente instanțele judecătorești din acest stat (art. 7 alin. 1, art. 22 alin. 1 lit. b);*

- *dacă este aplicabilă (regimului matrimonial – determinare obiectivă) legea statului în care soții își au prima reședință obișnuită după încheierea căsătoriei, competența aparține instanțelor judecătorești ale acestui stat (art. 7 alin. 1, art. 26 alin. 1 lit. a);*

- *dacă este aplicabilă (regimului matrimonial – determinare obiectivă) legea statului a cărui cetățenie comună este deținută de soți în momentul încheierii căsătoriei, sunt competente instanțele judecătorești din acel stat (art. 7 alin. 1, art. 26 alin. 1 lit. b);*

- *instanțele judecătorești ale statului în care s-a încheiat căsătoria. Această alternativă este menționată în art. 7 alin. 1 din Regulament, în concurs cu instanțele la care se ajunge prin determinarea subiectivă, respectiv prin determinarea obiectivă a legii aplicabile regimului.*

În raport cu materia regimurilor matrimoniale, se impun următoarele precizări:

a. *pentru a opera regulile prevăzute de textele menționate, procesul civil trebuie să fie unul internațional*. Pentru litigiul intern, care nu prezintă element de extraneitate, nu sunt aplicabile regulile arătate;

b. *ipoteza în care instanța competentă este în relație cu determinarea obiectivă a lex causae, are incidență atât în cazul în care legea regimului matrimonial nu este aleasă de către părți, cât și în cazul în care legea aplicabilă a fost aleasă, dar acordul de alegere a legii nu este valabil;*

c. nu sunt competente instanțele judecătorești din statul a cărui lege este aplicabilă regimului matrimonial în temeiul celor mai strânse legături pe care le au soții, împreună, cu legea respectivă, la data căsătoriei (cele mai strânse legături sunt element de legătură pentru localizarea obiectivă a regimului matrimonial, conform art. 26 alin. 1 lit. c).

„Cele mai strânse legături” reprezintă un element pe care legiitorul european l-a eliminat din „competiția” determinării instanței competente, prin voința părților. Sunt preferate reședința obișnuită și cetățenia, cel mai probabil, din rațiuni de

previzibilitate și de evitare a fraudei. Atât reședința obișnuită, cât și cetățenia sunt reglementate sub semnul conflictelor mobile de legi, așa încât, *lex causae* și, implicit, jurisdicția competentă, pot fi anticipate. Reședința obișnuită în momentul încheierii acordului, cetățenia deținută în momentul încheierii acordului, prima reședință obișnuită după încheierea căsătoriei, cetățenia deținută în momentul încheierii căsătoriei, locul constituirii parteneriatului – toate acestea permit părților să își planifice raporturile patrimoniale, atât din punctul de vedere al legii statutului patrimonial, cât și din perspectiva instanței care va soluționa litigiul.

Pe bună dreptate, „legăturile cele mai strânse” nu au aptitudinea de a realiza imperativul previzibilității. „Legăturile cele mai strânse” nu indică elemente punctuale, în funcție de care să se determine legea aplicabilă și, respectiv, instanța competentă. Este la latitudinea instanței să verifice acele circumstanțe concrete care se convertesc în elemente de legătură cu legea unui anumit stat – elemente care, în concret, ar putea conduce la aplicarea unor legi care nu au putut fi anticipate).

Simetric, **Regulamentul (UE) 2016/1104** prevede, în temeiul art. 7 alin. 1, art. 22, art. 26 alin. 1:

- *dacă legea aleasă de părți (ca lege a parteneriatului) este legea statului în care partenerii sau viitorii parteneri sau unul dintre ei își au (are) reședința obișnuită în momentul încheierii acordului, atunci competența revine instanțelor judecătorești din statul respectiv (art. 7 alin. 1, art. 22 alin. 1 lit. a);*

- *dacă legea aleasă de părți (ca lege a parteneriatului) este legea unui stat a cărui cetățenie este deținută de către oricare dintre parteneri sau viitorii parteneri în momentul încheierii acordului, sunt competente instanțele judecătorești din statul respectiv (art. 7 alin. 1, art. 22 alin. 1 lit. b);*

- *dacă legea aleasă de părți (ca lege a parteneriatului) este legea statului în temeiul căreia s-a constituit parteneriatul înregistrat, sunt competente instanțele statului respectiv (art. 7 alin. 1, art. 22 alin. 1 lit. c);*

- *dacă legea aplicabilă parteneriatului (determinare obiectivă) este legea statului în temeiul căreia s-a înregistrat parteneriatul, se va aplica legea acestui stat (art. 7 alin. 1, art. 26 alin. 1);*

- *dacă părțile optează pentru legea instanțele judecătorești din statul membru în temeiul legii căruia s-a constituit parteneriatul înregistrat, acestea dobândesc competență exclusivă (art. 7 alin. 1).*

Pentru parteneriatele înregistrate, menționăm:

a. *textele legale menționate operează numai dacă suntem în prezența unui litigiu internațional;*

b. *variantele sunt alternative.* Partenerii nu sunt ținuți la o ierarhie în cascadă, astfel că pot desemna oricare dintre instanțele judecătorești enumerate;

c. *alegerea forului este subordonată cerinței ca legea aplicabilă parteneriatului înregistrat (prin voința părților) să confere efecte patrimoniale parteneriatului respectiv.*



Nu se face distincție după cum competența jurisdicțională este consecința determinării subiective a legii aplicabile parteneriatului sau a determinării obiective a *lex causae*;

d. *ipoteza în care instanța competentă este în relație cu determinarea obiectivă a lex causae, are incidență atât în cazul în care legea parteneriatului înregistrat nu este aleasă de către părți, cât și în cazul în care legea aplicabilă a fost aleasă, dar convenția de alegere a legii aplicabile nu este valabilă.*

### 3. Prorogarea convențională de competență (art. 5 din fiecare Regulament)

**Regimuri matrimoniale.** Acordul părților are efecte în materia competenței, în materie de divorț, separare de drept sau anulare a căsătoriei. Sunt reglementate două situații de prorogare a competenței, în materiile menționate. Extinderea competenței instanței are loc în temeiul legii (*prorogare legală de competență*), după cum urmează: „Fără a aduce atingere alineatului (2), atunci când o instanță judecătorească dintr-un stat membru este sesizată să se pronunțe asupra unei cereri de divorț, de separare de drept sau de anulare a căsătoriei, în temeiul Regulamentului (CE) nr. 2201/2003, instanțele judecătorești din statul respectiv sunt competente să se pronunțe cu privire la aspectele privind regimul matrimonial care au legătură cu cererea respectivă” [art. 5 alin. 1 din Regulamentul (UE) 2016/1103].

Prorogarea convențională *de competență* este condiționată de existența suprapunerii între instanța de judecată sesizată să se pronunțe cu privire la cererea de divorț, de separare de drept sau de anulare a căsătoriei și instanțele menționate în art. 5 alin. 2 lit. a-d. Prorogarea prin acordul părților operează atunci când instanța judecătorească sesizată să se pronunțe cu privire la cererea de divorț, de separare de drept sau de anulare a căsătoriei:

- este instanța judecătorească dintr-un stat membru pe al cărui teritoriu reclamantul are reședința obișnuită, cu condiția să fi locuit pe teritoriul aceluia stat cel puțin un an, imediat înainte de introducerea cererii [conform Regulamentului (CE) nr. 2201/2003];

- este instanța judecătorească din statul membru de cetățenie a reclamantului, în condițiile în care reclamantul are reședința obișnuită pe teritoriul statului respectiv și a locuit pe teritoriul acestuia cel puțin 6 luni, imediat înainte de introducerea cererii [conform Regulamentului (CE) nr. 2201/2003];

- este sesizată în virtutea art. 5 din Regulamentul (CE) nr. 2201/2003, în caz de conversiune a separării de drept în divorț;

- este sesizată în virtutea art. 7 din Regulamentul (CE) nr. 2201/2003, în caz de competențe reziduale.

Dacă acordul menționat este încheiat înainte ca instanța să fie sesizată pentru a se pronunța în materia regimului matrimonial, el trebuie să respecte prevederile stabilite de prezentul Regulament pentru acordul de alegere a forului (adică să fie

scris, datat și semnat de părți, conform art. 7 alin. 2). Forma electronică a acordului este asimilată formei scrise<sup>5</sup>.

**Efectele patrimoniale ale parteneriatelor înregistrate.** *Extinderea competenței jurisdicționale are loc în temeiul acordului părților:* „În situația în care o instanță judecătorească dintr-un stat membru este sesizată să se pronunțe cu privire la desfacerea sau anularea unui parteneriat înregistrat, instanțele judecătorești din statul membru respectiv sunt competente să se pronunțe cu privire la efectele patrimoniale ale parteneriatului înregistrat care au legătură cu respectiva desfacere sau anulare, dacă partenerii sunt de acord” [art. 5 alin. 1 din Regulamentul (UE) 2016/1104].

În ipoteza în care acordul este încheiat înainte ca instanța judecătorească să fie sesizată pentru a se pronunța în materia efectelor patrimoniale ale parteneriatului înregistrat, acesta va respecta dispozițiile articolului 7. Textul art. 7 se referă la convenția atributivă de competență, care trebuie să respecte cerințele expres instituite. Aceleași condiții (acord scris, semnat, datat de către părți) sunt cerute și pentru convenția părților în vederea prorogării competenței, conform art. 5 alin. 1)<sup>6</sup>.

#### 4. Desemnarea unilaterală a forului competent (art. 8 din fiecare Regulament)

„În afara competenței care decurge din alte dispoziții ale prezentului regulament, este competentă o instanță judecătorească dintr-un stat membru a cărui lege este aplicabilă în temeiul articolului 22 sau al articolului 26 alineatul (1) litera (a) sau (b) și în fața căreia se înfățișează pârâtul. Prezenta regulă nu se aplică în cazul în care înfățișarea a avut loc pentru a contesta competența și nici în cazurile reglementate de articolul 4 sau de articolul 5 alineatul (1)” [art. 8 alin. 1 din Regulamentul (UE) 2016/1103]. Art. 4 are în vedere competența în caz de deces al unuia dintre soți, iar art. 5 alin. 1 se referă la prorogarea legală de competență, în caz de divorț, separare de drept sau anulare a căsătoriei.

---

<sup>5</sup> Sub genericul “convenție de prorogare de competență” se înscriu clauza de alegere a jurisdicției (sau clauza atributivă de competență, atunci când înțelegerea părților este inclusă într-un contract care are un alt obiect) și convenția propriu-zisă de alegere a jurisdicției, dacă acordul părților are ca obiect exclusiv desemnarea instanței competente în caz de litigiu. Obiectul acordului de voință particularizează convenția atributivă de competență, întrucât constă în determinarea instanței competente. Clauza atributivă de competență desemnează, la modul global, instanțele unui anumit stat, iar prevederile interne ale statului respectiv identifică instanța competentă (în acest sens, M.-L. Niboyet., G. de Geouffre de la Pradelle, *Droit international privé*, 4<sup>e</sup> édition, Librairie Générale de Droit et de Jurisprudence, Paris, 2013, p. 321).

<sup>6</sup> A se vedea, L. Valkova, *The interplay between jurisdictional rules established in the EU legal instruments in the field of family law: testing functionality through simultaneous application with domestic law*, în *Cuadernos de Derecho Transnacional*, vol. 9, nr. 2/2017, p. 558.

În afara competenței care decurge din alte dispoziții ale prezentului regulament, este competentă o instanță judecătorească dintr-un stat membru a cărui lege este aplicabilă în temeiul articolului 22 sau al articolului 26 alineatul (1) și în fața căreia se înfățișează pârâtul. Prezenta regulă nu se aplică în cazul în care înfățișarea a avut loc pentru a contesta competența sau în cazurile reglementate de articolul 4 [art. 8 alin. 1 din Regulamentul (UE) 2016/1104]. Art. 4 se referă la stabilirea competenței în caz de deces al unuia dintre parteneri.

Cu prilejul verificării propriei competențe, instanța competentă se va asigura că pârâtul este în cunoștință de cauză în ceea ce privește dreptul de a contesta competența și în ceea ce privește consecințele prezenței și, respectiv, consecințele absenței sale în fața instanței.

## 5. Concluzii

Importanța reglementărilor cuprinse în cele două noi Regulamente europene transparențe și din perspectiva competenței jurisdicționale internaționale<sup>7</sup>. Materia competenței este cea de a doua zonă în care poate fi sesizat rolul (în creștere) acordat voinței părților. Dacă regimul conflictelor de legi este dominat de autonomia de voință (chiar dacă aceasta este condiționată), conflictele de jurisdicții valorifică voința părților, ca factor de legătură subsidiar, sub triplu aspect: alegerea forului; prorogarea convențională de competență și desemnarea unilaterală a forului competent.

Se cuvine să menționăm și efortul de corelare a normelor juridice europene, în domeniul competenței jurisdicționale. Regulamentul (UE) 2016/1103 și Regulamentul (UE) 2016/1104 sunt atent puse în relație (în ce privește determinarea jurisdicției competente) cu Regulamentele care au ca obiect succesiunile, divorțul, separarea de drept și anularea căsătoriei. Aceste din urmă acte normative europene nu prezintă forme consolidate, ci se aplică tuturor statelor membre.

---

<sup>7</sup> Pentru o prezentare generală a problemelor de competență, în cele două Regulamente, a se vedea, E. Fongaro, *Le nouveau „paquet patrimonial” de l’Union Européenne est arrivé !!*, în *Journal d’Actualité des Droits Européens*, material disponibil la adresa <https://revue-jade.eu/article/view/1610> (consultat la data de 3 septembrie 2019).